

Գեներատիվ մրցակցող ցանցերի կիրառումը նկարի տեսքով թաքնագրության կրիչ ստեղծելու համար

Նախաբան

Թաքնագրությունը գաղտնի տեղեկատվությունը ոչ գաղտնի տեղեկատվության (կոնտեյներ) մեջ թաքցման մեթոդների հավաքածու է: Իսկ թաքնավերլուծությունը (Steganalysis), մի գործընթաց է, որն ուղղված է պարզելուն, թե արդյո՞ք հաղորդագրությունը պարունակում է թաքնված ինֆորմացիա, և հնարավորության դեպքում այն վերականգնելուն: Թաքնված ինֆորմացիայի ներկայությունը հայտնաբերելու համար սովորաբար օգտագործվում է երկուական դասակարգիչ (Binary classifier): Սույն ուսումնասիրության մեջ ներկայացվելու է մի մոդել, որը ստեղծում է նկար-կոնտեյներներ, հիմնված՝ խորը Պարուրման Ստեղծարար Մրցակցող Ցանցերի (Deep Convolutional Generative Adversarial Networks, կրճատ՝ DCGAN) վրա: Այս մոտեցումը թույլ է տալիս առաջարկել ավելի թաքնակայուն կոնտեյներ, ներդրված հաղորդագրությամբ, օգտագործելով ստանդարտ թաքնագրային ալգորիթմներ:

Այս թեմայի շուրջ 2016թ.-ին կատարվել է հետազոտություն, որի ընթացքում փորձել են գեներացնել մարդկանց դեմքեր: Մոդելը հաջողությամբ մոլորեցրել է թաքնագրային վերլուծիչին, սակայն որոշ դեպքերում մարդու աչքը գեներացված նկարները հեշտությամբ կարող էր տարբերել իրականից, քանզի մոդելին՝ ուսուցման ժամանակ, տրամադրվել էին տարբեր սեռի մարդկանց դեմքեր, սակայն չէին հաշվի առել այդ հանգամանքը:

Ուսուցմանը մասնակցելու են միանգամից 3 մոդել: Դրանք են՝

1. Գեներացնող մոդել (Գեներատոր - Generator) - G
2. Տարբերակող մոդել (Տարբերակիչ Discriminator) - D
3. Թաքնավերլուծող մոդել (Թաքնավերլուծիչ - Steganalyser) - S

Առաջին մոդելը՝ գեներատորը, պատասխանատու է նկարներ գեներացնելու համար, այն պետք է այնպիսի նկարներ գեներացնի, որ հնարավոր չլինի տարբերել իրական նկարներից: Այս խնդրի լուծման համար օգտագործվելու է երկրորդ մոդելը՝ տարբերակիչը, որի խնդիրն է լինելու տարբերել իրական նկարը կեղծից (կեղծ են բոլոր այն նկարները որոնք ստեղծել է G գեներատորը): Այս ամենից հետո գործի է անցնում 3-րդ մոդելը՝ վերլուծիչը, որի խնդիրն է պարզել արդյո՞ք տրված նկարում առկա է թաքնագրված ինֆորմացիա, թե՞ ոչ: D վերլուծիչին ուսուցման ընթացքում տրամադրվելու են գեներատորի նկարները, որոնք արդեն պարունակում են թաքնագրված ինֆորմացիա, ինչպես նաև սովորական նկարներ, որոնք չեն պարունակում ոչ մի թաքնագրված ինֆորմացիա:

Այսպիսով D տարբերակիչն ու S վերլուծիչը բարելավվելու են իրենց արդյունքը՝ հիմնվելով G գեներատորի տրամադրած և սովորական նկարների վրա, իսկ G-ն բարելավվելու է իր արդյունքը՝ հիմնվելով D-ի և S-ի արդյունքի վրա: Հենց այստեղ էլ առաջ է գալիս մրցակցող

ցանցերի գաղափարը, քանզի ստացվում է, որ ցանցերը մրցում են միմյանց հետ, թե ում արդյունքն ավելի լավը կլինի:

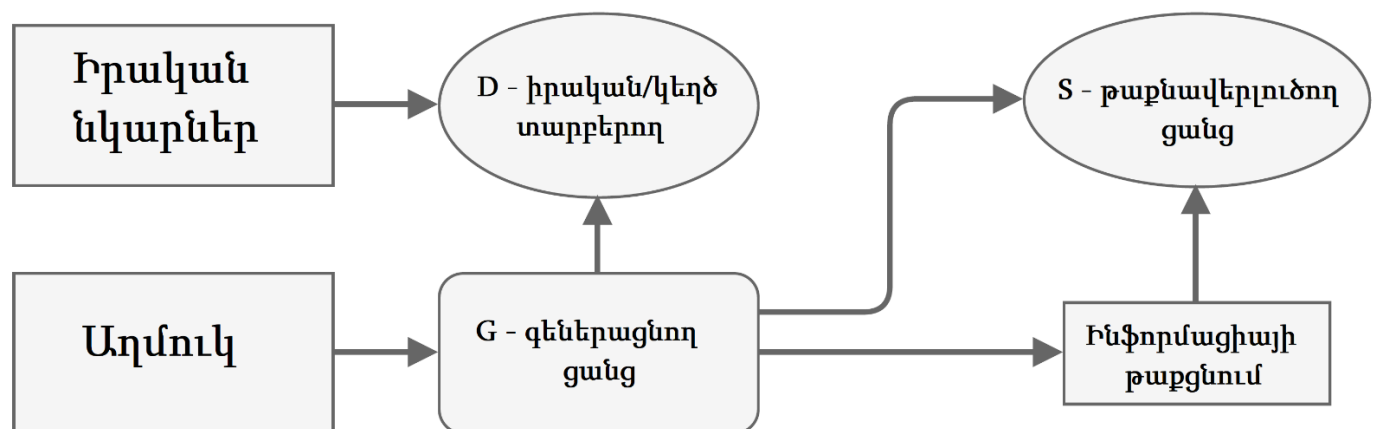
Վերջերս մշակված մրցակցող ցանցերը (GAN, տես Goodfellow(2014)) հզոր գեներացնող մոդելներ են, որոնց հիմնական գաղափարը գեներատորի և տարբերակիչի ուսուցումն է միմյանքս խաղի միջոցով: G մոդելը մուտքին ստանում է պատահական՝ այսպես ասած անիմաստ նկար, որի հիման վրա փորձում է ստեղծել հնարավորինս իրականին մոտ պատկեր, իսկ D-ն ձգտում է տարբերակել իրական պատկերները կեղծերից:

Գոյություն ունեն սմանատիպ ցանցերի տարբեր մոդիֆիկացիաներ՝

- Խորը Պարուրման Ստեղծարար Մրցակցող Ցանցեր (DCGAN, տես՝ Radford (2015))
  - այս մոդելը Ստեղծարար Մրցակցող Ցանցի (GAN) փոփոխություն է, որը մասնագիտացված է պատկերների առաջացման ուղղությամբ
- Պայմանական Մրցակցող Ցանցեր
  - թույլ է տալիս ստեղծել որևէ դասի օբյեկտներ, տես Mirza & Osindero (2014);
- Պատկերների առաջացում՝ հիմնված տեքստային նկարագրության վրա, տես Reed (2016):

Թաքնագրվող գաղտնի ինֆորմացիան, ինչպես նաև կոնտեյները, կարող է ներկայացված լինել տարբեր տեսքով՝ նկարի, տեքստի, տեսահոլովակի, ձայնագրության և այլն: Այս ուսումնասիրության մեջ կատարվելու է տեքստի թաքնագրում նկարում և օգտագործվելու է DCGAN տեսակը:

Ներքևում ներկայացված են մոդելները և նրանց միջև կապերը՝

Մեքենայական ուսուցում (Machine Learning – ML)

Նախքան անցնելը բուն թեմային, ծանոթանանք մեքենայական ուսուցման հետ: Արթուր Սամուելն այն նկարագրում է այսպես. «Մեքենայական ուսուցումը մի տեխնոլոգիա է, որը համակարգիչներին հնարավորություն է տալիս սովորելու, առանց բացահայտ ծրագրված լինելու»: Սա, իհարկե, ոչ պաշտոնական ձևակերպում է, սակայն լավ պատկերացում է տալիս:

Մեքենայական ուսուցման ալգորիթմները երկուսն են.

- Վերահսկվող ուսուցում (Supervised learning)
- Չվերահսկվող ուսուցում (Unsupervised learning)
- Ուսուցում ամրապնդմամբ (Reinforcement learning)
- Խորհրդատու համակարգ (Recommender system)

Վերահսկվող ուսուցման դեպքում մեքենային տրվում է մուտքային տվյալների հավաքածու և այդ տվյալներին համապատասխան ելքային արժեքները: Այսպիսով այս ուսուցման դեպքում մեքենային հայտնի են ամեն մի մուտքային ինֆորմացիային համապատասխանող ելքային արժեքը կամ արժեքները:

Վերահսկվող ուսուցում (Supervised learning)

Վերահսկվող ուսուցման խնդիրները դասակարգվում են հետևյալ 2 տիպերի.

- Ռեգրեսսիայի խնդիրներ (Regression problems)
- Դասակարգման խնդիրներ (Classification problems)

Ռեգրեսսիայի խնդիրներում փորձում ենք կանխատեսել անընդհատ ֆունկցիայի արժեքներ, ինչը նշանակում է, որ մենք փորձում ենք մուտքային փոփոխականները համապատասխանեցնել ինչ-որ անընդհատ ֆունկցիայի ելքային արժեքներին: Դասակարգման հարցում մենք փոխարենը փորձում ենք կանխատեսել ընդհատ ելքային արժեքներ: Այլ կերպ ասած, մենք փորձում ենք մուտքային փոփոխականները համապատասխանեցնել դիսկրետ կատեգորիաների:

Ռեգրեսսիայի խնդրի օրինակ՝ «Տրված մարդու նկարից որոշել նրա տարիքը»:

Դասակարգման խնդրի օրինակ՝ «Տրված է որևէ հիվանդի ուռուցքի մասին ինֆորմացիա, որոշել արդյո՞ք ուռուցքը չարորակ է, թե՞ բարորակ»:

Չվերահսկվող ուսուցում (Unsupervised learning)

Չվերահսկվող ուսումը հնարավորություն է տալիս լուծել այնպիսի խնդիրներ, որոնց ելքային արժեքների մասին կամ քիչ ինֆորմացիա ունենք, կամ ընդհանրապես

չգիտենք թե ինչ տեսքի պետք է լինեն: Մենք կարող ենք ստանալ մի այնպիսի ելքային տվյալի կառուցվածք, որի վրա մուտքային տվյալի ազդեցությունն անգամ չգիտենք: Այդ կառուցվածքը հնարավոր է ստանալ տվյալները համախմբելու արդյունքում հիմնված մուտքային տվյալի փոփոխականների միջև կապերի վրա:

Չվերահսկվող ուսուցման ժամանակ կանխատեսման արդյունքների վրա հիմնված հետադարձ կապ չկա:

Օրինակներ՝

Կլաստերիզացիա. Վերցնել 1,000,000 տարբեր գեների հավաքածու և ավտոմատացնել այդ գեների խմբավորումն այնպիսի խմբերում, որոնք ինչ-որ կերպ նման են կամ կապված են տարբեր փոփոխականների հետ, ինչպիսիք են կյանքի տևողությունը, գտնվելու վայրը, դերը և այլն:

Ոչ կլաստերիզացիա. «Կոկտեյլային երեկույթի ալգորիթմը», թույլ է տալիս գտնել կառուցվածք քառասյին միջավայրում (այսինքն, առանձնացնել մարդու խոսակցության ձայնը երեկույթում հնչող երաժշտությունից):

Որոշ նշանակումներ

Կատարենք մի քանի նշանակումներ, որոնք կոգտագործվեն հետագայում:

Դիցուք ունենք հետևյալ տվյալները՝

X_1	...	X_n	Y
$Input^{(1)}_1$	...	$Input^{(1)}_n$	$Output^{(1)}$
...	...	...	...
$Input^{(m)}_1$	...	$Input^{(m)}_n$	$Output^{(m)}$

$X_1, X_2, \dots, X_n$ -ը մուտքային պարամետրերի նշանակումներն են, Y -ը՝ ելքային պարամետրի նշանակումը: $Input^{(i)}_1, Input^{(i)}_2, \dots, Input^{(i)}_n$ -ը մուտքային պարամետրերի արժեքներն են, իսկ $Output^{(i)}$ -ն՝ ելքային պարամետրի արժեքն է, որտեղ՝ $i=1, 2, \dots, m$: Հարմարավետության համար $Input^{(i)}_1, Input^{(i)}_2, \dots, Input^{(i)}_n$ -ը նշանակենք $x^{(i)}$ -ով, իսկ $Output^{(i)}$ -ն՝ $y^{(i)}$ -ով: Պարզ է, որ՝ n -ը մուտքային պարամետրերի քանակն է:

$(x^{(i)}, y^{(i)})$ զույգն անվանում ենք ուսուցման օրինակ (training example), իսկ դրանց ցուցակը՝ ուսուցման տվյալներ (training set): Այսինքն m -ը՝ ուսուցման տվյալների քանակն է:

Այժմ կարող ենք տալ վերահսկվող ուսուցման ավելի ֆորմալ ձևակերպում՝ «Վերահսկվող ուսուցման նպատակն է՝ տրված ուսուցման տվյալների հիման վրա ձևավորել մի այնպիսի $h : X \rightarrow Y$ ֆունկցիա, որ $h(x)$ -ի ելքային արժեքը բավականին մոտ լինի համապատասխան y -ի արժեքին»: h ֆունկցիան անվանում են «հիպոթեզ»:

Ինչքան $h(x)$ -ի արժեքը մոտ լինի համապատասխան y -ի արժեքին, այնքան ավելի ճիշտ արդյունքներ կտա մեր մեքենայական ուսուցման մոդելը:

Բնականաբար $h(x)$ -ը ունի պարամետրեր, նշանակենք այդ պարամետրերը $\theta_1, \theta_2, \dots, \theta_n$ -ով, այս պատճառով $h(x)$ -ը որոշ դեպքերում նշանակում են $h_\theta(x)$:

Հասկանալի է, որ մեր խնդիրը հենց այդ θ -ների արժեքները գտնելու մեջ է կայանում, քանզի հետագայում երբ արդեն մեր մոդելը բավարար չափով ուսուցանված կլինի, և ունակ կլինի գուշակել ճիշտ արժեքներ, նրան տրվելու են $X_1, X_2, \dots, X_n$ արժեքները և քանզի այն ունի արդեն հաշվարկած $\theta_1, \theta_2, \dots, \theta_n$ արժեքները, ընդհամենը պետք է հաշվի $h_\theta(x)$ -ի արժեքը:

Արժեքի ֆունկցիա (Cost Function)

$h(x)$ -ի արժեքների ճշտությունը կարելի է գնահատել **արժեքի ֆունկցիայի** միջոցով: Այն իրենից ներկայացնում է $h(x)$ -ի բոլոր ելքային արժեքների և իրական y -ների արժեքների միջին տարբերություն:

Ահա բանաձևը՝

$$J(\theta_1, \theta_2, \dots, \theta_n) = \frac{1}{2m} \sum_{i=1}^m (h(x_i) - y_i)^2$$

Ավելի պարզ այն կարող ենք գրել հետևյալ կերպ՝ $\frac{1}{2} \bar{x}$, որտեղ $\bar{x}$ -ը $(h_\theta(x_i) - y_i)$ -ի քառակուսային միջինն է, այսինքն՝ գուշակված և իրական արժեքի տարբերությունը:

Այս ֆունկցիան նաև կոչվում է «Քառակուսային սխալի ֆունկցիա» (“Squared error function”): Քառակուսային միջինը բաժանվել է 2-ի, հետագա հաշվարկների հարմարավետության համար, քանզի դրա միջոցով $(h_\theta(x_i) - y_i)^2$ -ով ածանցումից ստացված 2 բազմապատիկը կվերանա:

Ստացվեց, որ մեր խնդիրը կայանում է $J(\theta_1, \theta_2, \dots, \theta_n)$ -ը մինիմիզացնելու մեջ, որն ավելի ֆորմալ կարող ենք ներկայացնել հետևյալ կերպ՝

$$\underset{\theta_1, \theta_2, \dots, \theta_n}{\text{minimize}} J(\theta_1, \theta_2, \dots, \theta_n)$$

Գրականություն

- Ian Goodfellow, Jean Pouget-Abadie, Mehdi Mirza, Bing Xu, David Warde-Farley, Sherjil Ozair, Aaron Courville, and Yoshua Bengio. Generative adversarial nets. pp. 2672–2680, 2014
- Alec Radford, Luke Metz, and Soumith Chintala. Unsupervised representation learning with deep convolutional generative adversarial networks. 2015
- Mehdi Mirza and Simon Osindero. Conditional generative adversarial nets. 2014
- Scott Reed, Zeynep Akata, Xincheng Yan, Lajanugen Logeswaran, Bernt Schiele, and Honglak Lee. Generative adversarial text to image synthesis. 2016